

پیام نوریها
public channel

✓ کانال پیام نوریها در سال 95 با هدف تهیه جزوات و نمونه سوالات افتتاح و از همان ابتدای تاسیس کوشیده است با تکیه بر تلاش بی وقفه، کارگروهی و فعالیت های بدون چشمداشت کاربران متمایز خود، قدمی کوچک در راه پیشرفت ارائه خدمات به دانشجویان این مرز و بوم بردارد.

@Payamnoria

[telegram.me/Payamnoria](https://t.me/Payamnoria)

رایگان است و همیشه رایگان میماند

اطلاع از اخبار و دانلود جزوات و نمونه سوالات

[برای ورود به کانال تلگرامی پیام نوریها کلیک کنید](#)

" کانال و خانواده تلگرامی پیام نوریها "

با عضویت در کانال و به آرشیو زیر دسترسی پیدا کنید

✓ تمام نمونه سوالات به روز تا آخرین دوره

✓ جزوات درسی

✓ بیش از ۱۰۰ فلش کارت دروس

✓ اخبار به روز پیام نور

✓ فیلم و فایل آموزشی اختصاصی

✓ انجام انتخاب واحد و حذف و اضافه

✓ پاسخگویی به سوالات دانشجویان

✓ معرفی گروه و انجمن های پیام نوری

✓ طنز و توییت دانشجویی

به یکی از بزرگترین کانال های پیام نوری بپیوندید

[برای ورود به کانال تلگرامی پیام نوریها کلیک کنید](#)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

درس صرف و نحو کاربردی ۳
دوره کارشناسی
رشته الهیات و معارف اسلامی
از دروس مشترک

مشخصات

- درس مشترک ۴ واحدی
- منبع: کتاب صرف و نحو کاربردی ۳
- تألیف دکتر سید احمد امام زاده
- چاپ دانشگاه پیام نور
-

تهیه اسلاید ها: محمد هادی امین ناجی

عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور مرکز قم

هدف:

آشنایی با مباحث صرف و نحو زبان عربی
مباحث حرف و اسم

الدرس الاول

حروف الجرّ

الحروف

صرف و نحو کاربردى ٣

- الحروف
- حروف المباني (حروف الهجائية) ، تتكون ← الحروف منها الكلمة.
- حروف المعاني: داله علي معاني في غيرها. ←

صرف و نحو کاربردی ۳

- الحروف المعاني
- حروفٌ عامله: كحروف الجر و ... ←
- حروفٌ غيرٌ عامله: كهل و ... ←

حروف الجرّ

صرف و نحو کاربردی ۳

- حروف الجرّ
- - حروف تختص بالدخولِ علي الاسماء فقط، فتجرّها.
- - الجارّ و المجرور متعلقان:
- ۱. بالفعل: و استعينوا بالصّبرِ

صرف و نحو کاربردى ٣

- ٢. بمايشتق من الفعل:

- اني جاعلٌ في الارضِ خليفةً

- ٣. بما هو بمعنى الفعل:

- هذا في الصفِّ استاذك

صرف و نحو کاربردى ۳

- اقسام حروف الجرّ
- ۱- ما يعمل الجرّ شذوذاً: كي- لعلّ- متي
- ۲- ما يستعمل في الاستثناء: خلا- عدا- حاشا
- ۳- ما يجرّ الاسم الظاهر فقط: مذ- منذ- حتي و ...

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۴- مایجرّ الاسم الظاهر و الضمیر معاً: من، الي، عن و

...

صرف و نحو کاربردى ٣

- الاول
- ما يعمل الجرّ شذوذاً:
- «ما» الاستفهاميه و «ما» المصدريه وصلتھا. ← - كي
- في لغه بني عقيل ← لعلّ
- في لغه بني هذيل ← متي

صرف و نحو کاربردی ۳

- الثاني
- مشترك بين الاستثناء و الجرّ :
- - اذا نُصِبَ ما بعدها كانت افعالاً
- (جاء الطلابُ عدا زيدا)

صرف و نحو کاربردی ۳

- - اذا جُرَّ ما بعدها كانت حروف جرٍّ.
- (قام القوم حاشا سعيد)

صرف و نحو کاربردى ٣

- الثالث
- مايجرّ الاسم الظاهر:
- معاني هذه الحروف و استعمالاتها
- يجران الاسم الظاهر فقط ← مذ – منذ
- بشرط
- ان يكون الاسم دالاً على الزمان الماضي و الحاضر.

صرف و نحو کاربردی ۳

- الماضي: ← بمعني «من» الابتلائيّه
- ما رايت سعيداً منذ يوم الجمعة الماضي.
- الحاضر: ← بمعني «في» الظرفيه
- ما رايت طالباً منذ يومنا.

صرف و نحو کاربردى ۳

- حَتَّى
- معناها: ۱. انتهاء الغايه. (إِلَى)
- سلام هي حتي مطلع الفجر.
- قدم الحاج حتي المشاه: ۲. مع

صرف و نحو کاربردى ٣

- الاسم الصريح : ← حتى ٣ .
- سرت النهار كله حتى آخره
- المصدر المؤول : ← حتى ٤ .
- حتى يرجع الينا موسى.

صرف و نحو کاربردى ۳

- التّاء:

- مختص بلفظ الجلاله (الله)

- تالله لقد آثرک الله علينا

- تدلّ علي القسم كالتاء:

- الواو:
والتين

- يحذف معهما فعلُ القسم.

صرف و نحو کاربردى ٣

- رَبٌّ
- معناها التقليل غالباً
- يشترط ان تكون في صدر الجملة- والمجرور بها نكرة،
- لا يحتاج الي متعلق: رَبٌّ صمتِ ابلغ من كلام.

صرف و نحو کاربردی ۳

- «ما» الكافه ← ربّ
- مجرورها النكره يحتاج الي لغت مفرد او جمله
- و يصحّ مجيئه بدون نعت.

صرف و نحو کاربردی ۳

- اعراب مجرور رُبَّ
- - اذا جاء بعده فعل لازم: ۱ - مبتدا:
- رُبَّ زائرٍ كريمٍ اقبل
- - اذا استوفي الفعل بعده مفعوله:
- رب درسٍ طويلٍ حفظُهُ

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۲- مفعول به: اذا كان الفعل بعده متعدياً و لم يستوفِ مفعوله
- ربّ سورهِ طویلِه حفظُ

صرف و نحو کاربردی ۳

- الکاف:
- اشهر معانيها:
- - التشبيه: كن لليتيم كالاب الرحيم
- - التعليل و السببيه:
- رب ارحمهما كما ربياني صغيراً

صرف و نحو کاربردی ۳

- - زائده للتوكيد:
- ليس كمثله شيء^{٢٨}

صرف و نحو کاربردى ٣

- الرابع
- الحروف التي تجرّ الظاهر و المضمّر سبعة
- وهي: من ، الي، عن، علي، في، الباء و اللام.

صرف و نحو کاربردى ٣

- مِنْ: أشهر معانيها
- ١- لابتداء الغايه المَكانيه: مِنَ المسجدِ الحرامِ.
- ٢- لابتداء الغايه الزمانيه: من اول يومٍ.
- ٣- للتبعيض (بعض): مِنَ النَّاسِ.
- ٤- لبيان الجنس: من فضّه.

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۵- بدل: أَرْضَيْتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ (بدل الآخره)
- ۶- مِنْ: زائده
- علامتها ان لا يختل المعني بحذفها.

صرف و نحو کاربردی ۳

- شروط زیاده (مِنْ)
- ۱- المجرور بها نكرة
- ۲- ان يسبقها نفي او نهي او استفهام:
- هل جاءك من احدٍ؟

صرف و نحو کاربردى ٣

- إلی: أشهر معانيها:
- ١- انتهاء الغايه المكانيه: إلی المسجد الاقصى.
- ٢- انتهاء الغايه الزمانيه: ثم اتموا الصيام إلی الليل.
- ٣- بمعني (مع) فاغسلوا وجوهكم و ايديكم إلی المرافق

صرف و نحو کاربردى ۳

- اللام:
- ۱- ملكيت: لله ما في السموات.
- ۲- اختصاص: الفاس للفلاح.
- ۳- تعليل و سبب: لتحكم بين الناس.
- ۴- زائده: ريف لكم

صرف و نحو کاربردى ۳

- ۵- انتهاء الغايه: لاجلِ مسمي
- ۶- للتعديه: هب لي

صرف و نحو کاربردى ٣

- في:
- ١- الظرفيه:
- حقيقه: علي في المسجد. ←
- مجازيه: لكم في القصاص حياه. ←
- في زينته. ← ٢- بمعني (مع)

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۳- بمعني (علي)
- لاصابنكم في جذوع النخل.
- ۴- السببيه والتعليل: فذ لكن الذي لمتنني فيه.

صرف و نحو کاربردى ۳

- الباء:
- ۱- للتعديہ: ذَهَبَ اللّٰهُ بنورهم.
- ۲- زائده: ما زيد بقائم.
- تزايد الباء في :
- (الف) خبر ليس: ليس بظلام للعبيد.

صرف و نحو کاربردى ۳

- (ب) خبر لا النافيه: و ما رَبَّكَ بظلام للبعيد.
- (ج) في الخبر المنفي و الاستفهام: هل زيد بقائم.
- (د) فاعل الفعل (كفي): كفي بالله وكيلاً

صرف و نحو کاربردى ۳

- - عَلِي: •
- الاستعلاء- الظرفيه- المجاوزه (عن)
- اذا رضي عليك و الداك ...
- - عن :
- المجاوزه:
- الحسيه: رحلتُ عن المدينه. ←

صرف و نحو کاربردی ۳

- المعنویه: اخذت العلم عن الاستاذ. ←

صرف و نحو کاربردی ۳

- الدّرس الثّانی
- حروف العطف

صرف و نحو کاربردی ۳

- الدرس الثاني
- حروف العطف عشرة:
- (الواو، الفاء، ثمّ، حتّى، او، ام، بل، لكن، إمّا و لا)
- اركان عطف:
- معطوف عليه، حرف عطف، معطوف
- و حميدٌ عليّ جاء

صرف و نحو کاربردی ۳

- انواع عطف:
- ۱- اسم ظاهر بر اسم ظاهر: ذهب ^{۲۹}زید و عباس^{۲۹}
- ۲- ضمیر بر ضمیر: انا و انت صدیقان
- ۳- ضمیر بر اسم ظاهر: اکرمت ^{۲۹}زیداً و ایاک^{۲۹}

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۴- اسم ظاهر بر ضمیر:
- ما رايْتُ اِلا اِيَّكَ عَلِيّاً
- ۵- عطف فعل بر فعل:
- اِنْ تَوْمِنُوا وَ تَتَّقُوا

صرف و نحو کاربردی ۳

- دقت:
- عطف اسم ظاهر بر ضمیر مستتر یا ضمیر مستتر یا ضمیر متصل مرفوع نیازمند فاصله بین معطوف و معطوف علیه است.

صرف و نحو کاربردی ۳

- مثال:
- اِذْهَبْ اَنْتَ وَ رَبُّكَ .
- جِئْتُ اَنَا وَ عَلِيٌّ .
- کلمه مشخص شده فاصل است .

صرف و نحو کاربردی ۳

- بررسی حروف عطف:
- الواو: به صورت مطلق: ارسلنا موسی و اخاه
- الفاء: پی در پی و بدون فاصله:
- وکزه موسی فقصی علیه
- ثمّ: ترتیب و فاصله: من طین ثم جعل نسله.

صرف و نحو کاربردی ۳

- حتّی: به صورت مطلق:
- مات الناس حتّی الانبیاء.

صرف و نحو کاربردی ۳

- شرایط عطف با «حتي»
- ۱- معطوف اسم ظاهر.
- ۲- معطوف مفرد
- ۳- معطوف جزئي از معطوف عليه:
- اخسّ: غلبك الرجال حتي الصبيان ←
- اشرف: مات الناس حتي الانبياء. ←

صرف و نحو کاربردی ۳

- «او»
- اثبات یکی از موارد در معانی مختلف:
- جالس العلماء او الزهاد.

صرف و نحو کاربردی ۳

- «ام»
- تسویه پس از همزه ← ام متصله
- پس از همزه استفهام ←
- به معنی بل ام منقطعه :

صرف و نحو کاربردی ۳

- «بل»
- انصراف از يك موضوع و روي آوردن به موضوع ديگر
- بيان حكم پيشين و اثبات نقيض براي پسين ← معاني بل: (نفي، نهي)
- ما بنيت داراً بل مدرسه .

صرف و نحو کاربردی ۳

- انصراف از پیشین و انتقال به پسین ←
- (موجبه، امر)
- مثال : ذهب سعیدٌ بل زیدٌ

صرف و نحو کاربردی ۳

- «لا»
- «نفي و عطف»
- شرایط معطوف «لا»
- ۱- مفرد
- ۲- بعد از نداء، امر یا ایجاب
- جاء زيدٌ لا سعيدٌ

صرف و نحو کاربردی ۳

- «لکن»
- حرف استدراک
- شرایط عطف با «لکن»
- ۱- معطوف مفرد
- ۲- نفي يا نهی پیشین

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۳- بدون «واو»
- ما درستُ الفقهَ لكن النحوَ

صرف و نحو کاربردی ۳

- «امّا»
- «اثبات و پذیرش یکی از موارد»
- شرط: وجود «امّا» دوم.
- معانی «امّا»
- تخییر، اباحه، تقسیم، ابهام، شک

صرف و نحو کاربردی ۳

- انا هديناه السبيل اَمَّا شاكراً و اَمَّا كفوراً

حرف عطف

صرف و نحو کاربردی ۳

- التدريب الاول:
- عين حرف العطف.
- الذي خَلَقَ فَسَوَّى
- حرف عطف «الفاء»

صرف و نحو کاربردى ٣

- التدريب الثاني:
- اعرب الجملة التاليه
- هذه قصه لا مقاله
- هذه اسم اشاره في محل رفع مبتدا
- معطوف عليه قصه خبر مرفوع بالضمه

صرف و نحو کاربردی ۳

- حرف عطف لا
- مقاله معطوف

صرف و نحو کاربردي ۳

- درس الثالث
- حرفا الاستفهام
- و
- حروف الجواب

حرفا الاستهام

صرف و نحو کاربردي ۳

- همزه ← استفهام ۱. حرف

- هل ←

- ۲. اسم

بر اساس موضوع سؤال ←

- با ۱ ۱ اسم مانند این- متي ←

صرف و نحو کاربردي^۳

- استفهام با حرف :
- ۱- صدرات طلب
- ۲- قبل از جملات اسمیه و فعلیه با غلبه فعلیه.
- ۳- فاقد اعراب

صرف و نحو کاربردي ۳

- مثال:
- - آسافرَ زیدٌ ام اقامَ ؟
- - هل زیدٌ مسافرٌ ؟
- حروف «ا» و «هل» نشان استفهام است .

صرف و نحو کاربردي ۳

- احکام الهمزه
- ۱- طلب تصور (مفرد)
- أ کتاباً تريدُ ام دفتراً؟
- «مورد سؤال پس از حرف استفهام مي آيد»

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۲- طلب تصديق (نسبت)
- جمله مثبت: أِجْتَهِدْ خَلِيلٌ؟
- نعم: اجْتَهِدْ خَلِيلٌ . پاسخ مثبت
- لا: لَمْ يَجْتَهِدْ خَلِيلٌ .

صرف و نحو کاربردي ۳

- أليس الدرس سهلاً؟ جمله منفي
- پاسخ مثبت: بلي، الدرس سهل
- منفي: نعم، ليس الدرس سهلاً
- همزه استفهام پیش از حرف عطف مي آید.
- مانند: - أَلَمْ يَنْظُرُوا؟

صرف و نحو کاربردي^۳

- احكام هل
- ۱- كلام مثبت و موجه :
- هل قرات النحو؟
- ۲- آمدن قبل از اسم؛ به ندرت :
- هل علي مجتهد؟

صرف و نحو کاربردي ۳

- معاني ديگر «هل»
- ۱- «نفي» «هل جزاء الاحسان الا الاحسان»
- «هل اتي علي الانسان» ۲- «قد»
- ۳- «امر» «هل انتم منتهون»

صرف و نحو کاربردي ۳

- استفهام با اسم
- اسم استفهام
- - اسمي مبهم که با آن در خصوص موضوعي کسب آگاهی شود
- - در آغاز جمله مي آيند و صدرات طلبند
- - داراي محلي از اعراب است

صرف و نحو کاربردي ۳

- - مکان: آينَ «آينَ اخوك؟»
- - وقت: مَتي / اَيَّانَ «مَتي نصرُ الله؟»
- «ايَّانَ يوم الدين؟»
- - حالت: كيف / انِّي:
- انِّي يُحيي هذه الله بعد موتها؟

صرف و نحو کاربردي ۳

- - شخص (عاقل): مَنْ
- «من ذا الذي يشفع عنده الا باذنه؟»
- «من انت؟»
- - اشياء (غير عاقل): ما — ماذا
- ما الاسد؟
- «ماذا في السموات؟»

صرف و نحو کاربردي ۳

- - علت: لماذا «لماذا اتيت متاخراً»
- - عدد: كم «كم من فئه قليله»
- - تعيين: ايّ
- «ايّ الحزين احصي لما لبثوا امداً»

حروف الجواب

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف جواب
- نعم، بلي، اي، أَجَلْ
- جَيْر، إِنَّ، لا، كَلَّا
- نعم: پذيرش كلام قبل:
- لم يحضر الطالب؟ نعم

صرف و نحو کاربردي ۳

- بلي: ابطال نفي

- «أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ؟ قَالُوا بَلِي.»

- اِي: پيش از قسم

- «اي و رَبِّي أَنَّهُ لِحَقٌّ»

صرف و نحو کاربردي ۳

- أَجَلٌ بعد از خبر بهتر از نعم.
- انتصرَ المسلمون؟ أَجَلٌ
- جَيرٌ: قبل از قسم
- جَيرٌ لافعلنَّ (نعم والله لا فعلنَّ)
- هل جاء زيدٌ؟ انَّ به معني نعم

صرف و نحو کاربردي ۳

- نفي جواب و انکار مخاطب لا و کلا:
- اضرب اخاک
- کلا اي «لا اضربهُ»
- کلا اي حقاً
- کلا انّ الانسان ليطغي

صرف و نحو کاربردي ۳

- الدّرس الرابع :
- حروف نصب و جزم فعل المضارع و ...

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروفي که فعل مضارع را به زمان مستقبل اختصاص مي‌دهد:
- (آن، اُنْ، اذن، کي)
- (لام الامر، لاي نهی، اِنْ، اذما)
- (نون تاکید، سين و سوف)

صرف و نحو کاربردي ۳

- حرف تنفيس: السين
- «سَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا»
- نفي استقبال : لا
- لا اذهبْ ← سَاذْهَبْ

صرف و نحو کاربردي ۳

- سوف
- - زمان استقبال اوسع
- - همراه با لام الابتداء
- اَسَوْفَ يعطيك ربك فترضي |
- نفي استقبال با «لن»
- لن اقراء ← سوف اقراء

صرف و نحو کاربردي ۳

- تمرين
- تعيين وضعيت فعل مضارع
- إِنَّ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ
- فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف نصب فعل مضارع
- أَنْ – لَنْ – كَيَّ
- إِذَنْ، حَتَّى، اللام،
- فاء السببيه، او، واو المعيه
- عامل نصب فعل مضارع :
- با تغيير حركت آخر يا حذف نون

صرف و نحو کاربردي ۳

- لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُتَفَقَّوْا مِمَّا تَحِبُّونَ مَثَلٌ:
- تَنَالُوا: فعل مضارع منصوب با حذف نون/
- تُتَفَقَّوْا: فعل مضارع منصوب بِأَنْ مقدره.
- اَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ
- أَكُونَ: فعل مضارع منصوب علامت نصب الفتحه

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف جزم فعل مضارع
- حروف جازم:
- - يك فعل: لم، لمّا، لام الامر، لاي نهى
- - لا ← لا ← - دو فعل: انْ
- - امّا ← ما ←
- عامل جزم فعل مضارع با حذف حرکت و يا حذف نون

صرف و نحو کاربردي ۳

- مثال:
- لا تشرک بالله
- تشرک: فعل مضارع مجزوم به لای نہی
- اِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فِرْقَانًا
- اِنْ: حرف جازم دو فعل
- تَتَّقُوا: فعل مضارع مجزوم با حذف نون
- يَجْعَلْ: فعل مضارع مجزوم با سکون

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف شرط
- تعريف: حروفي كه نيازمند به دو جمله كه يكي وابسته ديگري است.
- الف- جازم دو فعل: (إِنْ – إِذَا)
- فعل جواب فعل شرط

صرف و نحو کاربردي ۳

- ب- غیر جازم: غیر عامل
- (لو- لو لا- لوما- امّا)

صرف و نحو کاربردي ۳

- مثال:
- **إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ**
- **إِنْ:** حرف شرط عامل
- **تَنْصُرُوا:** فعل شرط (مضارع مجزوم، فاعل ضمير بارز و او)

صرف و نحو کاربرد ۳

- مفعول به منصوب الله:
- يَنْصُرُ: فعل جواب (مضارع مجزوم، فاعل ضمير مستتر هو)
- كم: مفعول به محلاً منصوب

صرف و نحو کاربردي ۳

- اذما تَقُمْ أَقُمْ مثال:
- اذما: حرف شرط عامل
- تَقُمْ: فعل شرط (مضارع مجزوم- فاعل ضمير مستتر انت)
- اقم: فعل جواب (مضارع مجزوم- فاعل ضمير مستتر انا)

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف شرط غير جازم
- لَوْ (حرف امتناع لامتناع)
- ویژگی‌ها :
- ۱- زمان گذشته
- ۲- جلوگیری از جواب به علت امتناع از شرط
- ۳- فعل جواب غالباً همراه با «لام»
- ۴- گاهی حرف شرط آینده به معنی «ان»

صرف و نحو کاربردي ۳

- مثال: «لو شاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً»
- لَوْ: حرف شرط
- شاءَ: فعل شرط
- لَجَعَلَ: فعل جواب

صرف و نحو کاربردي ۳

- مثال:
- «وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكَوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعَافاً»
- لو: به معني ان (غير جازمه و رابط جواب و شرط)
- تركوا: فعل ماضي و به معني (ان يتركوا)

صرف و نحو کاربردي ۳

- لو لا - لوما
- حروفي که به علت تحقق جمله شرط از جواب جلوگیری شده است.
- لولا رحمه الله لهلك الناس
- لو لا : حرف شرط غير جازم

صرف و نحو کاربردي ۳

- رحمه: مبتدا- مرفوع (خبر محذوف)
- الله: مضاف اليه
- رحمه الله: جمله شرط
- لهلك الناس: جمله جواب

صرف و نحو کاربردی^۳

- امّا
- ویژگی ها :
- ۱- حرف تفصیل
- ۲- جانشین ادات و فعل شرط
- ۳- گاهی حرف تاکید
- ۴- "مهما یکن من شيء" در تقدیر

صرف و نحو کاربردي ۳

- مثال
- اَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ
- اَمَّا: حرف تفصيل و شرط
- السَّائِلَ: مفعول به منصوب
- فَ: حرف ربط جواب

صرف و نحو کاربردي ۳

- لا تنهَرُ: فعل نهي- مجزوم- جمله جواب شرط (فعل شرط محذوف)

الدرس الخامس

- حروف النفي
- حروف النهي
- حروف المشبهة بالفعل

حروف النفي

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف نفي:
- «ما، لا، لات، لم، لمّا، لَنْ، اِنْ»
- «ما و لا»
- ویژگی ها :
- ۱- نافي جمله اسميه
- ۲- نافي جمله فعليه (ماضي و مضارع)

صرف و نحو کاربردي ۳

- مثال:
- جمله اسمیه: ما هذا بشراً
- جمله فعلیه: ماضي: لا صدَّقَ و لا صلَّى
- جمله فعلیه مضارع: و ما یُخَدَعُونَ الا انفسهم

صرف و نحو کاربردی ۳

- لات
- ویژگی‌ها:
- ۱- «تاء» برای تانیث یا مبالغه
- ۲- همراه با جمله اسمیه
- ۳- عامل مانند «إِنَّ»
- مثال: لات حین مناص

صرف و نحو کاربردي ۳

- «لم – لَمَّا»
- حرف نفي، جزم و قلب فعل مضارع.
- «لَمْ» قلب معنا به ماضي
- عِلْمُ الْإِنْسَانِ مَا لَمْ يَعْلَمْ
- «لَمَّا» استمرار نفي تا زمان حاضر
- لَمَّا يَذُوقُوا الْعَذَابَ

صرف و نحو کاربردی ۳

- «لَنْ – إِنْ»
- لَنْ: نصب مضارع، نفي آینده
- لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ
- إِنْ: نفي به معنی «ما»
- در جمله فعلیه غیر عامل
- در جمله اسمیه عامل «عمل لیس»

صرف و نحو کاربردي ۳

- شرایط عمل «ان»
- ۱- خبر بر اسم مقدم نشود
- ۲- نفي با «الّا» نقض نشود
- مثال:
- إِنَّ الدَّرْسُ سَهْلًا

حرف النهی

صرف و نحو کاربردي^۳

- حرف نهي «لا»
- ویژگی ها:
- ۱- عامل و جازم فعل مضارع
- ۲- معنای طلب
- ۳- در مقابل خدا ، دعایی

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۴- در مقابل «ادني» نهي
- مثال، برای خدا:
- لا تواخذُنا ان نسينا .

صرف و نحو کاربردي ۳

- انواع «لا»
- لا تضربُ ۱- «لا» ي طلبی (نهی)
- لا صدّق، لا صلّي ۲- «لا» ي نفي غير عامل
- لا ۳- «لا» ي نفي جنس (إِنَّ) لا مُقَامَ لکم بها
- أَ تجلسُ؟ لا ۴- «لا» ي جواب

صرف و نحو کاربردي ۳

- جاء زيدٌ لا سعيدٌ. ٥- «لا» ي عطف
- ٦- «لا» ي عامل (ليس) لا خوفٌ عليهم .

الحروف المشبهه بالفعل

صرف و نحو کاربردي ۳

- الحروف المشبهة بالفعل
- حروفي كه بر جمله اسميه وارد شده
- و ناصب اسم و رافع در خبر است.
- حروف مشبهة بالفعل عبارتند از:
- «إِنَّ ، أَنَّ ، كَانَ ، لَيْتَ ، لَكِنَّ ، لَعَلَّ»

صرف و نحو کاربردي ۳

- «إِنَّ» اِنْ
- «تاكيد مضمون جمله اسميه»
- «إِنَّ اللَّهَ خَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوِي»
- «ان مهمله و «لام» براي خبر»
- «إِنَّ كُلَّ نَفْسٍ لَمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ»

صرف و نحو کاربردي ۳

- - ان مهمله و وارد بر سر فعل :
- «إِنْ نَطْنُكَ لَمَنْ الْكَاذِبِينَ»

صرف و نحو کاربردي ۳

- «أَنَّ» أَنْ
- «تاكيد مضمون جمله اسميه»
- «أَنَّ الله شديد العقاب»
- أَنْ
- ۱- اسم، ضمير شان مقدر ويزگيها:

صرف و نحو کاربردي ۳

- أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ : ۲- خبر، جمله
- (ما) ي كافه و جمله اسميه و فعليه:
- «انَّما يوحى إِلَيَّ أَنَّمَا الْهُكْمُ.»

صرف و نحو کاربردي ۳

- «كَانَ»
- كَانَ الْعِلْمُ نُورٌ معنای ۱ - تشبیه: اسم جامد
- ۲ - ظَنَّ: اسم مشتق
- - خبر: فعل / جمله / صفت
- كَانَهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا

صرف و نحو کاربردي ۳

- (ما) ي زائده مانند (ما) ي كافه :
- کانما احيا الناس جميعاً

صرف و نحو کاربردی ۳

- لیت
- آرزو مند، ممکن یا غیر ممکن :
- «یا لیتنی کنتُ تراباً»
- «ما» جواز در اعمال یا اهمال

صرف و نحو کاربردي ۳

- لعلَّ

- معاني

- ۱- امید به امور ممکن:

-

لعلَّ الله يُحْدِثَ بعد ذلك امراً .

- ۲- استفهام:

- و ما يدريكَ لعلَّه يزكِّي .

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۳- تعلیل: لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ .
- ما ي كافه و كفايت از عمل .

صرف و نحو کاربردي ۳

- لکن
- استدراک (بین سخن مغایر در نفي و اثبات)
- ما جاءَ زيدٌ لکنَّ محمداً جاءَ
- تخفیف لکنَّ :
- ابطال عمل و ورود بر فعلیه
- و لکنَّ لا يشعرون .

صرف و نحو کاربردي ۳

- الدّرس السادس
- حروف التاكيد
- حروف القسم
- حروف الزيادة

حروف التاكيد

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف تاکید:
- اِنَّ، اَنَّ، لام ابتداء، لام جواب، نون تاکید، قد.

صرف و نحو کاربردي ۳

-
- الف: اِنَّ، اَنَّ ؛
- با هدف تا كيد جمله اسميه و عامل :
- «اِنَّ اللهَ عليَّ كلِّ شيءٍ قديرٌ»
- «اَنَّ اللهَ مع المتقين»

صرف و نحو کاربردي ۳

- ب: لام ابتداء:
- «با هدف تاکید محتواي جمله و غير عامل»
- جا يگاه کاربرد :
- ۱- مبتداي مقدم؛ لَآ اَنتم اشدُّ رهبةً»
- ۲- ماضي جامد؛ اَلْبِئْسَ ما كانوا يعلمون»
- ۳- خبر اِنَّ؛ اِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدَّعَاءِ»

صرف و نحو کاربردي ۳

- ج- لام جواب؛ غير عامل .
- جا يگاه کاربرد :
- ۱- جواب قسم: «تَاللّٰهِ لَا كَيْدَ نَّ اَصْنَامَكُم»
- ۲- جواب لو شرط:
- «لَوْ كَانَ فِيْهِمَا آلِهَةٌ اِلَّا اللّٰهُ لَفَسَدَتَا»

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۳- جواب لو لا شرط؛
- «و لو لا فضلُ الله ... لَکنتم مِّن ...»

صرف و نحو کاربردي ۳

- د- نون تاکید
- ۱- خفیفه
- ۲- ثقیله
- با هدف تاکید مطلق فعل امر؛
- جائز: لَا تَهْمَلَنَّ وَاجِبَكَ ← و تاکید فعل مضارع
- وَاللَّهِ لَا جَاهِدَنَّ ←

صرف و نحو کاربرد ۳

- هـ- قد: بر سر فعل‌های ماضی و مضارع متصرف و مثبت:
- مضارع: «قد نری تقلّب وجهک».
- معانی: وقوع قطعی، کثرت، قلت.
- ماضی: «قد افلح المؤمنون».
- معنا: وقوع قطعی.

صرف و نحو کاربردي ۳

- لام موطئه
- «لامی که قبل از «ان» شرطیه می آید.»
- وظیفه لام؛ بیان اینکه جواب بعدی پاسخ قسم محذوف است
- لئن قوتلوا لاینصرونهم

• حروف قسم

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف قسم
- الباء- التاء- الواو- اللام
- ارکان جمله قسم
- فعل قسم (محذوف) : (أُقسِمُ)
- ادات قسم: وَ
- مقسم به: الله
- جواب قسم : لَا قَوْمَنَّ بواجبي .

صرف و نحو کاربردي ۳

- حرف قسم : الباء
- حذف فعل قسم واجب نیست:
- أُقْسِمُ بِاللّٰهِ .
- ورود بر سر اسم ظاهر و ضمیر :
- بِكَ .

صرف و نحو کاربردي ۳

- حرف قسم : التاء
- ورود بر لفظ جلاله «الله»
- تالله تفتاء تذكر يوسف.

- حرف قسم : الواو
- ورود بر اسم ظاهر

و الشمس

صرف و نحو کاربردي ۳

- حرف قسم : اللام
- ورود بر لفظ جلاله:
-
- «اللَّهُ لَا يُؤَخِّرُ الْأَجَلَ»
-
- داراي معنای تعجب

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف زائد:
- ۱- «إِنْ»
- همراه با:
- «ما» نفي: ما إِنْ زَيْدٌ قائمٌ
- «ما» مصدری: صلَّ ما إِنْ دخل الوقت
- «لَمَّا»: لَمَّا إِنْ جَلَسْتُ جَلَسْتُ

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۲- «آن»
- همراه با:
- -لَمَّا : لَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ .
- -بين واو قسم و «لو»:
- و الله أَنْ لو قَمَتَ قَمَت

سپ.

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۳- «ما» همراه با :
- -قَلَّ - كَثُرَ - طَالَ: قَلَّما تا خَرْتُ عن عملي.
- -حروف مشبّهه بالفعل: انّما المومنون اخوه.
- -برخي حروف جر: ربّما نزل المطر صيفاً.

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۴- «لا» همراه با :
- -واو بعد از نفي: ما جاء سعيدٌ و لا كريمٌ .
- -«ان» مصدری: ان لا (الّا) تسجدَ .
- -پیش از قسم : لا اقسم بيوم القيامة .

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۵-حروف جرّ تاکيدي :
- (مِنْ – بَاء- لَام- کاف) ؛ زائده اند ، مانند:
- - ما ترى في خلق الرحمن من تفاوتٍ .
- -كفي بالله شهيداً .
- - ليس كمثله شيء .
- - قل عسى ان يكون رَدِفَ لَكُمْ بعض الذی .. .

صرف و نحو کاربردي ۳

- درس هفتم

صرف و نحو کاربردي ۳

- بحث و بررسی
- شش نوع از انواع حروف
- و
- تنوین

صرف و نحو کاربردي ۳

- الحروف المصدريه

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف مصدري
- تعريف: حروفي كه به همراه كلمه پس از خود به تاويل مصدر مي‌روند. (در معنى مصدرى بكار مى‌روند.)
- حروف مصدرى عبارتند از:
- «ما- اَنْ- اَنَّ- كي- لو»

صرف و نحو کاربردي ۳

- «ما» مصدری:
- الف) «ما» مصدری،
- شرط: بر سر جمله فعلیه،
- نتیجه: ۱- تاویل کلمه پس از خود به مصدر.
- ۲- مصدر دارای محل اعرابی.
- مثال: (اَجَرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا)
- ب) «ما» مصدری ظرفیه زمانیه.
- شرط: بر سر جمله فعلیه.
- نتیجه: تاویل به مصدر به جای ظرف زمان.
- مثال: (مَا دَامَتُ السَّمَوَاتُ وَ الْأَرْضُ) ای مده دوام ...

صرف و نحو کاربردي ۳

- «آن»
- حرفی مصدری بر سر جمله فعلیه:
- ماضی: آن قالوا آخرِ جوهم.
- (ای قولهم)
- - مضارع: أَنْ تصوموا خیرٌ لکم.
- (ای صیامکم)
-

صرف و نحو کاربردي ۳

- «أَنَّ» (أَنَّ)
- حرفی مصدری با ویژگی های:
- تاکید ی.
- عامل در جمله اسمیه.
- مانند: مصدر سازی.
- أَنْكَ تَرِي الْأَرْضَ خَاشِعَةً . (ای:رَوَيْتَكَ)
-

صرف و نحو کاربردي ۳

- كَي- لَوْ
- الف (كي): حرفی مصدری
- -شرط همراهی با لام مقدم.
- -نتیجه: ناصب فعل مضارع.
- مثال:
- لکیلا تحزنوا علی ما فاتکم .
- ب(لو): حرفی مصدری
- -غالباً پس از فعل : «وَدَّ- یَوَدُّ» .
- مثال:
- وَدُّوا لَوْ تَدَهِنُ فِیْدَهِنَ

حروف التنبيه

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف تنبيه
- تعريف : آگاه کردن مخاطب به آن چه در ضمير گوینده است با هدف بيداري.
- حروف التّنبیه :
- «ألا - أما - ها - يا»

صرف و نحو کاربردي ۳

- «آلا»
- ویژگی ها:
- حرفی بسیط.
- قطعیت وقوع کلام بعدی .
- غیر عامل.
- جایگاه کاربرد : ابتدای جملات اسمیه و فعلیه.
- جمله اسمیه : آلا إِنَّهُمْ هم السفهاء.
- جمله فعلیه : الا یومَ یاتیهم لیس مصروفاً عنهم.

صرف و نحو کاربردی ۳

- «أَمَّا»
- ویژگی ها :
- حرف استفتاح (آغاز).
- حرف تنبيه (هشدار مانند أَمَّا).
- جایگاه کاربرد : قبل از قسم.
- مثال:
- «أَمَّا وَ اللَّهِ لَقَدْ تَقَمَّصَهَا»

صرف و نحو کاربردي ۳

- «ها»
- ویژگی ها:
- حرف تنبيه
- بدون جایگاه اعرابی
- مواضع کاربرد:
- - اسم اشاره غیر بعید : هذا، هو لاء
- - اَيّ ، اَيُّه در منادای با ال : ايها الرجال، ايتها النساء
- - ماضي همراه با «قد»: ها قد رجع الاسدُ الي عرينه
- - ضمير رفع: ها انا ذا ذاهبٌ.

صرف و نحو کاربردی ۳

- «یا»
- ویژگی:
- بعد از آن کلمه ی حائز شرایط منادی نباشد.
- مواضع کاربرد:
- ۱- قبل از فعل امر یا اسجدوا لله
- ۲- قبل از لَیْتَ یا لیتنی کنت معهم

حروف عرض

صرف و نحو کاربردی ۳

- حروف عرض
- تعریف: درخواستی آرام و دوستانه ، برخلاف تحذیض .
- جایگاه اعرابی: غیر عامل
- ادات عرض : «آلا، آما، لو»

صرف و نحو کاربردي ۳

- مثال: لَو تاتينا و تُحَدِّثَنَا
- لَو : حرف عرض
- تاتينا: فعل مضارع
- و : واو معیت
- تُحَدِّثَنَا: فعل مضارع منصوب ، فاعل ضمیر مستتر ،
- نا مفعول به .

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف تحضيض و تنديم
- «هلاً، لولاً، لوما، الا»
- تحضيض: «پيش از فعل مضارع و تشويق بر عمل»
- تنديم: «پيش از فعل ماضي و توبيخ بر عمل»

صرف و نحو کاربردي ۳

- مثال:
- «هَلَّا تَسْتَغْفِرُ اللَّهَ . هَلَّا قَبْلَ از فعل مضارع،
- حرف تحضيض (ترغيب) .
- و «هَلَّا نَقَضْتَ الْمِيثَاقَ» هَلَّا قَبْلَ از فعل ماضی،
- حرف ندامت و پشیمانی .

حرف های تفسیرکننده

صرف و نحو کاربرد ۳

- دو حرف تفسیرکننده: (اي، آن)
- هدف: «توضیح عبارت مبهم پیش از خود با این دو حرف.»
- هر حرف با مثال:
- اي : رَقِيَ الخطيب المنبرَ اي صَعَدَ
- آن : كَتَبْتُ اليه أَنِ احْضَرُ

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف النداء

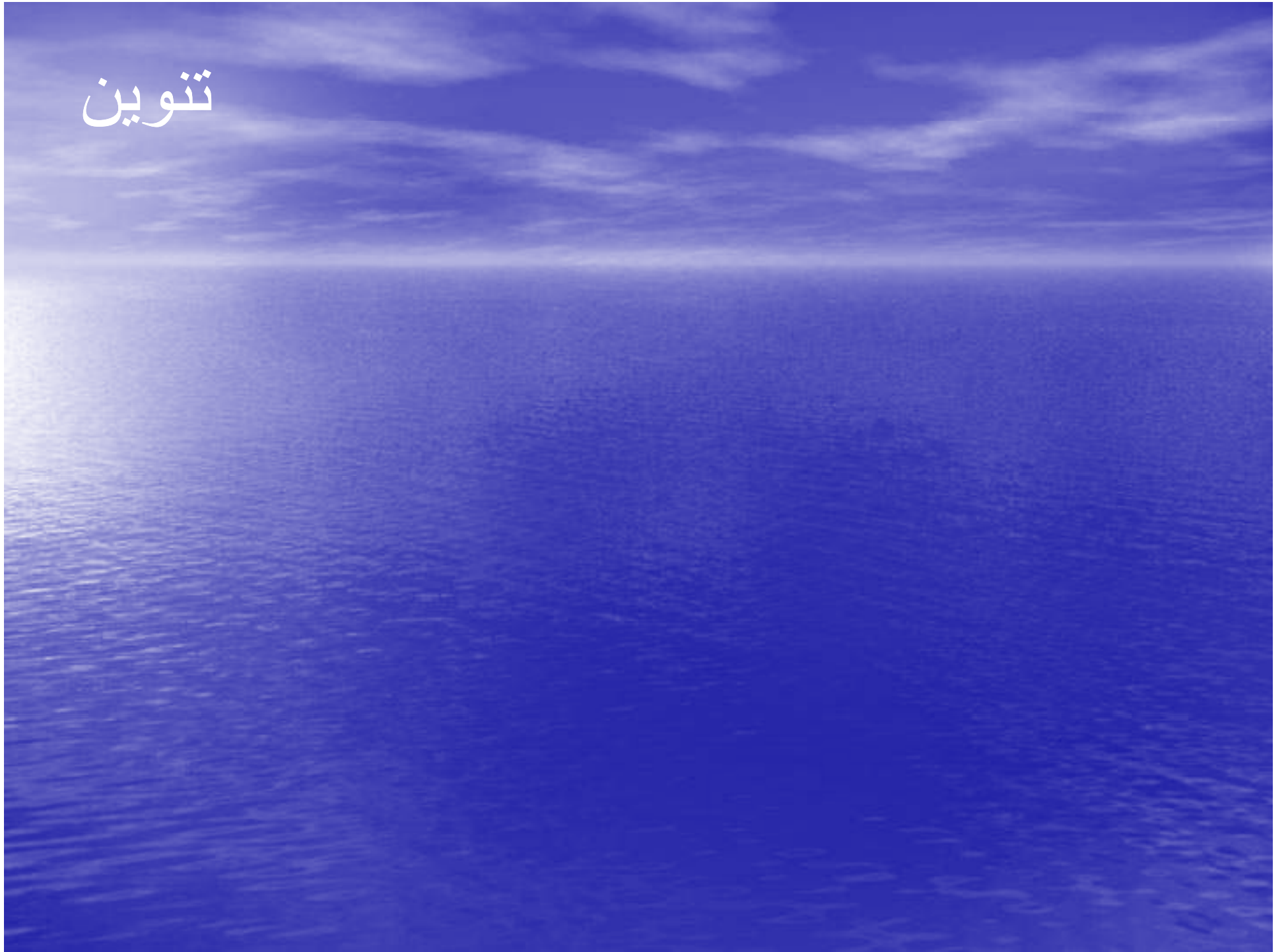
صرف و نحو کاربردی ۳

- حروف النداء
- «أ، آيا، هيا، آي، يا»
- حروف منادا حروفی است که برای خطاب کردن در دسته
- بندی زیر به کار می رود:
- مناداي نزديك: «آي، همزه».
- مناداي بعيد يا (همانند بعيد) : «آيا، هيا، يا».
- حروف ندا ویژه «اسم» است.

صرف و نحو کاربردی ۳

- وضعیت اعرابی منادا:
- - عامل نصب منادی فعلی تقدیری است.
- (رجلاً) (أنادی) یا رَجُلٌ
- مفعول به ← فعل و فاعل
- - منادای اسم دارای (ال) به تفکیک جنسیت ،
- ایها برای مذکر : یا ایها الذین امنوا اذا نودی ..
- ایتها برای مونث : یا ایتها الاستاذة....

تنوين

صرف و نحو کاربردي ۳

- تنوين
- تعريف:
- «نون ساكن لفظي، هماهنگ با حرکت آخر كلمه».
- «تنوين ویژه اسم است.»
- انواع تنوين:
- تنوين تمکين : رجل.
- تنوين تنکير : صه ، سيويه.
- تنوين مقابله : مسلمات.
- تنوين عوض : يومئذ.

صرف و نحو کاربردی ۳

- تنوین عَوْض
- تنوینی که به جای کلام حذف شده بکار میرود.
- اقسام تنوین عوض:
- عَوْض حرف: مررتُ بقاضٍ.
- عَوْض از اسم های (کَلَّ – بعض – اَيَّ): «كَلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ».
- عوض جمله (اذ): «انتم حينئذٍ تنظرون».

صرف و نحو کاربردي ۳

- الدرس الثامن:
- اسم الفعل
- فعل التعجب
- افعال المدح والذم

اسم الفعل

صرف و نحو کاربردي ۳

- اسم الفعل
- «اسمي داراي معنا و کارکرد فعل و غیر متأثر از عوامل»
- اسم فعل بر اساس معنای فعلی خود به سه دسته زیر تقسیم می شود:
- هیهات، هیهات لما تو عدون. ماضي
- أَفٍ، أَفٍ لَکُمْ وَلَمَّا تُوْعَدُونَ. مضارع
- آمین، اللهم اغفر لنا، آمین. امر

صرف و نحو کاربردي ۳

- اسم فعل بر اساس صيغه:
- مرتجل هيهات
- منقول دُونَاكَ
- ساختن اسم فعل:
- سماعي : عَلَيْكَ
- اِنْزِلَ قِيَاسِي : وزن فَعَالٍ : نَزَالَ ، به معنای

صرف و نحو کاربردی ۳

- نکاتی در باره اسم فعل:
- - نشانه فعل ندارد (ضمایر مرفوع و ...).
- - تنوین می‌پذیرد: **واهاً**
- - عمل فعل جانشین **لازم** **صه**
- **ضَرَابِ زیداً** متعدي
- - تقدم معمول جایز نیست **هَلُمَّ شهداء کم**.

صرف و نحو کاربردي ۳

- فعل التعجب

صرف و نحو کاربردي ۳

- فعل التعجب
- تعجب : حالتی که هنگام دیدن ، شنیدن یا احساس
- کاری غیر عادی به انسان دست می دهد.
- روش بیان حالت تعجب:
- سماعی
- قیاسی

صرف و نحو کاربردی ۳

- روش‌های سماعی
- از قرینه عبارت فهمیده می‌شود، مانند:
- - استفهام : کیف تکفرون بالله!
- - ندا : يا لك من رجل!
- اسلوب های دیگر: «سبحان الله! ان المومن لا ينجس حياً و لا ميتاً»

صرف و نحو کاربردی ۳

- صیغه‌های قیاسی
- الف) ما أَفْعَلْ :
- ما أَحْسَنَ زیداً
- ، أَحْسَنَ: فعل ماضی ، زیداً: مفعول به) (ما: مبتدا
- أَحْسَنَ زیداً: جمله فعلیه محلاً مرفوع خبر برای ما .

صرف و نحو کاربردي ۳

- (ب) أَفْعَلْ به :
- أَحْسِنُ بزيدٍ .
- أَحْسِنُ: فعل امر، بزيدٍ: فاعل محلاً مرفوع.
- أَحْسِنُ: فعل تعجب ماضي به شكل امر.
- الباء: حرف جر زائد .
- زيدٍ: مجرور – متعجب منه.

صرف و نحو کاربردي ۳

- شرایط ساخت فعل تعجب
- ثلاثي مجرد، متصرف، قابل مفاضله، تام و مثبت باشد.
- صفت مشبّهه بر وزن «أَفْعَل، فعلاء» و مجهول نباشد.

صرف و نحو کاربردي ۳

- در صورت فقدان شرایط
- ما + اشدّ / اعظم + مصدر منصوب فعل + ...
- ما اشدّ اختلاف المومن و الكافر

صرف و نحو کاربردي ۳

- تعجب در زمانها
- ماضي: ما کان اکرم حاتماً
- ما: تعجبيه
- کان: زائده
- اکرم: فعل تعجب
- حاتماً: متعجب منه

صرف و نحو کاربردی ۳

- مستقبل:
- برای ساخت فعل تعجب در زمان آینده عبارت ما یكون
- را پس از فعل تعجب قرار دهید.
- مثال:
- ما اشرَسَ ما یكونُ الاسدُ جائعاً.

افعال مدح و ذم

صرف و نحو کاربردی ۳

- افعال مدح و ذم
- نِعَم، حَبَّذَا، بُئْسَ، سَاءَ، لَا حَبَّذَا
- ویژگی‌ها :
- جامد، دارای فاعل و اسم مخصوص مرفوع

صرف و نحو کاربردي ۳

- فاعل فعل مدح و ذم
- ۱- معرف به الف و لام جنس
- نعم الوالد الشفيق
- فعل مدح فاعل اسم مخصوص

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۲- مضاف به داراي الف و لام :
- مثال :
- نعمَ رَجُلٌ العربِ خَالِدٌ .
- رَجُلٌ: فاعل نعمَ: فعل مدح
- خَالِدٌ: اسم مخصوص العربِ: مضاف اليه

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۳- مضاف به مضاف به معرف به الف و لام.
- مثال:
- نِعَمَ حَكِيمٌ شُعْرَاءِ الْجَاهِلِيَةِ زَهِيرٌ

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۴- ضمير مستتر که با نکره منصوب بنا بر تمیيز بودن تفسیر شود:
- دارُنا ربَّعاً نِعمَ
- اسم مخصوص تمیيز فعل مدح

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۵- فاعل مستتر که بوسیله «ما» تفسیر شود.
- بئسَمَا اشْتَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ
- بئسَ فعل مدح
- مَا الذي

المخصوص

صرف و نحو کاربردی ۳

- المخصوص
- - اسم مرفوع بعد از فاعل، متناسب با فعل مدح یا ذم به مخصوص به مدح یا ذمّ تعبیر می شود .
- جایگاه:
- - بعد از فاعل می آید و تقدم بر آن جایز نیست .
- مثال: نعم التلميذُ الحسينُ .
- - تقدیم بر فعل و فاعل جایز است .
- زیدُ نعم الرجلُ
- اسم مخصوص فعل مدح فاعل

صرف و نحو کاربردی ۳

- اعراب مخصوص
- نعم الرجلُ زیدُ
- اسم مخصوص - مبتدای مؤخر فعل مدح فاعل
- خبر مقدم
- تطابق مخصوص با فاعل :
- در عدد و جنس

صرف و نحو کاربردي ۳

- حَبَّذا، لَا حَبَّذا
- حَبَّ: فعل ماضي
- ذَا: اسم اشاره
- لَاحَبَّذا: براي ذمّ حَبَّذا: براي مدح
- عدم تغيير براي هر صيغه يا جنس

صرف و نحو کاربردي ۳

- مثال:
- فَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَاكُمْ نَعَمَ الْمَوْلَى وَ نِعَمَ النَّصِيرُ
- فاعلموا: حرف عطف- فعل و فاعل ضمير متصل واو محلا مرفوع
- إِنَّ اللَّهَ: حرف مشبهه و اسم ان منصوب
- مولاكم: خبر ان تقديراً مرفوع- مضاف اليه

صرف و نحو کاربردي ۳

- نعم : فعل مدح ماضي مبني بر فتح.
- المولي : فاعل نعم تقديرأ مرفوع.
- و : حرف عطف.
- نعم : فعل مدح ماضي مبني بر فتح.
- النصيرُ : فاعل نعم مرفوع.
- اسم مخصوص محذوف به دليل قرينه «الله»

صرف و نحو کاربردي ۳

- الدرس التاسع
- المفعول فيه

صرف و نحو کاربردي ۳

- مفعول فيه
- اسمي دال بر زمان يا مكان وقوع فعل و هميشه دربردارنده معني (في).
- مثال: خرجتُ صباحاً.
- مشيتُ يمين الطريق.

صرف و نحو کاربردي ۳

- عامل مفعول فيه
- - فعل ظاهر: صَلَّيْتُ خَلْفَ الْإِمَامِ
- - شبه فعل ظاهر: زَيْدٌ صَائِمٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ
- - عامل مقدّر جائز: كم سرت ؟ فر سخين

صرف و نحو کاربردي ۳

- - عامل مقدر واجب:
- - ظرف خبر باشد: زیدٌ عندک
- - ظرف صفت باشد: مررت برجلٍ عندک
- - ظرف حال باشد: مررت بزيدٍ عندک
- - ظرف صله باشد: مررت بالذي عندک

صرف و نحو کاربردي ۳

- انواع ظروف و مفعول فيه
- ظروف زمان ← مفعول فيه
- - ظرف زمان مبهم: نمتُ ساعة.
- - ظرف زمان مختص: صُمتُ رمضان.
-

صرف و نحو کاربردي ۳

- انواع ظرف زمان مختص:
- - عَلمیت: صُمتُ رمضان.
- - اضافه: سرتُ يومَ الخميس.
- - وصف: سرتُ يوماً مشمساً
- - عدد: سرتُ يومين

صرف و نحو کاربردی ۳

- ظرف مکان و مفعول فیه :
- --: جهت‌ها: امام ، قُدّام
- - ظرف مکان مبهم
- --: مقدارها: فرسخ
- - مشتق از فعل یا مصدر: جلسْتُ مجلسَ زید

صرف و نحو کاربردي ۳

- ظرف متصرف

- سرتُ يومَ الجمعِ ظرف:

- مضاف اليه فعل و فاعل مفعول فيه
- يومٌ مباركٌ الجمعة غير ظرف: يومٌ
- مبتدا مضاف اليه خبر

صرف و نحو کاربردي ۳

- ظرف غير متصرف
- ظرف: قَطُّ
- شبه ظرف: قبل، بعد، لدن .
- مثال: جئْتُ قبلَ زيدٍ
- جئْتُ: فعل و فاعل
- قبل: مفعول فيه
- زيد: مضاف اليه

صرف و نحو کاربردي ۳

- مثال :
- جئْتُ من قبلِ زيدٍ
- جئْتُ: فعل و فاعل
- من قبلِ: جار و مجرور
- زيدٍ: مضاف اليه

صرف و نحو کاربردی ۳

- جانشینی ظرف
- ۵ مورد از ظرف نیابت می کنند:
- مصدر : جئتک طلوع الشمس.
- صفت : نمتُ طويلاً.
- عدد : سرت ستّة ايام.
- اسم اشاره : وقفتُ تلك الناحية.
- كل و جزء : مشيتُ بعضَ النهار.

صرف و نحو کاربردي ٣

- التدريب الاول
- عيّن ظرف الزمان و نوعه و اعرابه في الآيات التاليه :
- - قُمْ اللَّيْلَ اِلَّا قَلِيلاً .
- الليلَ متصرف- منصوب .
- - يَسْأَلُونَ اَيَّانَ يَوْمَ الْقِيَامِ .
- اَيَّانَ- غير متصرف- منصوب .

صرف و نحو کاربردي ۳

- التدريب الثاني
- عين ظروف الزمان و المكان و اذكر متعلقها
- قالوا الان جئت بالحق.
- الان: ظرف زمان.
- اذ يبا يعونك تحت الشجره.
- تحت ظرف مكان.

صرف و نحو کاربردي ۳

- التدريب الثالث
- اعرب الآية التالية:
- فَلَبِثَ فِي السَّجْنِ بضع سنين.
- ف: حرف عطف.
- لبث: فعل ماضي، فاعل ضمير مستتر هو.
- في السجن: جارو مجرور متعلق به لبث.
- بضع: مفعول فيه- اسم زمان.
- سنين: مضاف اليه مجرور.

صرف و نحو کاربردي ۳

- الدرس العاشر
- المفعول المطلق

صرف و نحو کاربردي ۳

- مفعول مطلق
- مصدر منصوب بعد از فعل از ریشه یا معنای فعل با هدف تاکید، بیان نوع یا عدد فعل .
- ۱- تاکید عامل: لفظي: کَلَّمَ اللهُ مُوسَى تَكْلِيماً

- م . م فعل
- معنوي: جَلَسْتُ قَعُوداً
- م . م فعل

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۲- بیان نوع:

- جمیلاً صبراً - وصفی: و اصبر

- ص م . م فعل

- الصالحین عَمَلْ - اضافی: اِعْمَلْ

- م . ا م . م فعل

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۳- بیان تعداد

• وَحُمَلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً

• م . م فعل

- دَكَّةً: مصدر مرّہ بر وزن فَعَّلَه

صرف و نحو کاربردي ۳

- جانشینان مصدر

- (مفعول مطلق)

- فلا تمیلوا کُلَّ المیلِ ۱- کل و بعض:

- فعل ن م م

- احسنُ الي الفقير بعضَ الاحسانِ

- فعل ن م م

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۲- اسم اشاره:

اکرمْتُ الْعَالِمَ ذَلِكَ الْأَكْرَامَ

ن م م عطف بیان فعل
محلاً منصوب

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۳- مصدر مترادف با مصدر فعل

- قعوداً جاستُ

- م . م فعل

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۴- ضمير به مصدر

- اني اَعَدُّ بُوْهُ عَذَابًا لَا اَعُدُّ بُوْهُ اَحَدًا

- ن م م

- ۵- عدد مصدر

- فاجلدوهم ثمانينَ جلدَةً

- ن م م تمیز

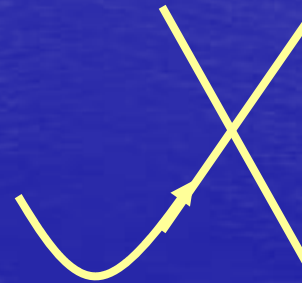
صرف و نحو کاربردي ۳

- ۶- ابزار مخصوص فعل

- سوطاً ضربتُهُ

- ن م م

- ضربتُهُ ضَرَبَ سوطِ

صرف و نحو کاربردي ۳

- عامل نصب مفعول مطلق

- انا فتحنا لك فتحاً ۱ - فعل

- م م فعل

- ۲ - صفت

- زيد مخلص^{۲۸} لي اخلاصاً شديداً

- م م اسم فاعل

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۳- مصدر مشابه :
- عَجِبْتُ مِنْ ضَرْبِكَ الْمَثَّهِمْ ضَرْباً شَدِيداً
-
- مصدر اصل و فعل و صفت برگرفته از آنست.

صرف و نحو کاربردي ۳

- مصدر تاکيدي فقط مفرد:
- اشرق الشمس اشراقاً
- فعل م م
- مصدر نوعي و عدد مجاز در عدد
- حَكَمَ القاضي حكمين او احكاماً
- فعل م م م م

صرف و نحو کاربردي ۳

- حذف عامل مفعول مطلق
- ۱- عامل مصدر تاکيدي حذف نمي‌شود.
- ۲- در مصدر غير تاکيدي حذف عامل جايز است.
- مثال:
- هل انتظرتَ زیداً؟
- انتظاراً مملاً.

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۳- حذف وجوبي عامل مصدر:
- الف- مصدر جایگزین فعل باشد .
- مثال:
- قیاماً لا قعوداً
- (قم قیاماً و لا تقعد قعوداً)

صرف و نحو کاربردي ۳

- (ب) مصدر براي دعا.
- مثال:
- اللهم نصراً للمسلمين.
- (اللهم انصر المسلمين نصراً)

صرف و نحو کاربردي ۳

- (ج) پس از استفهام توبيخي
- أَلْوَماً و انت كريم الحسب؟
- : حمداً و شكراً . و ساير موارد مشابه، مانند

صرف و نحو کاربردي ۳

- التدريب:
- عَيْن المفعول المطلق و اذكر نوعه
- صَلَّوْا عَلَيْهِ و سَلِّمُوا تَسْلِيمًا .
- تسليماً: تأكيد.
- اخذناهم اخذَ عزيزٍ مقتدرٍ .
- اخذ: نوعي.

صرف و نحو کاربردي ۳

- التدريب
- عَيْن ما ناب عن المفعول المطلق :
- ثم ارجع البَصَرَ كَرَّتَيْنِ.
- كَرَّتَيْنِ: عدد.
- فلا تميلوا كُلَّ الميلِ .
- كُلَّ: كَلَيْت مضاف به مصدر.

صرف و نحو کاربردي ۳

- الدرس الحادی عشر
- المفعول له
- المفعول معه

صرف و نحو کاربردي ۳

- مفعول له
- (مفعول لاجله)

صرف و نحو کاربردي ۳

- مفعول له (لاجله)
- مصدر بیان کننده علت وقوع فعل.
- ضَرَبَ زَيْدٌ ابْنَه تاديباً مثال:
- تاديباً: مصدر، منصوب و مفعول له
- زمان و فاعل ضَرَبَ و تاديباً مشترك است.

صرف و نحو کاربردي ۳

- شرایط مفعول له
- ۱- مفعول له؛ مصدر باشد: ضربه تادیباً .
- ۲- مفعول له؛ مصدر فعل قلبی باشد:
- جئتک محبةً لک .
- ۳- زمان مفعول له با فعل مشترک باشد .

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۴- فاعل فعل و مفعول له يکي باشد.
- ۵- مفعول له علت فعل باشد.

صرف و نحو کاربردي ۳

- نکته: در صورت فقدان هر يك از شرایط مذکور
- مفعولُ له با حروف تعلیل
- «مِنْ، فِي، بَاء، لَام»
- مثال: «تَهَيَّاتُ لِلسَّفَرِ»
- «زَمان سفر و آمادگی متفاوت است».

صرف و نحو کاربردي ۳

- حالات گوناگون مفعول له
- ۱- بدون (ال) و اضافه: ضربته تاديباً.
- ۲- همراه با (ال): الف: لا اقعدُ الجُبْنَ عن الهيجاء.
- ب: لدوا للموت.
- ۳- مضاف، الف: ضربتُ ابني لتاديبه.
- ضربت ابني تاديبه. ب:

صرف و نحو کاربردي ۳

- تمرین: جمله زیر را اعراب کنید
- و لا تَقْتُلُوا اَوْلَادَكُمْ خَشْيَةً اِمْلَاقٍ
- و : حرف عطف
- لا تَقْتُلُوا: مضارع مجزوم به لای نهی، واو ضمیر رفع فاعلی

صرف و نحو کاربردي ۳

- اولاد: مفعول به
- کم: مضاف اليه محلاً مجرور
- خشية: مفعول لاجله مضاف
- املاق: مضاف اليه و مجرور

مفعول معه

صرف و نحو کاربردي ۳

- مفعول معه
- اسم زائدي است که بعد از (واو) به معني (مع) قرار گیرد.
- اين اسم همراهی دارد ولي در حکم مشارکت ندارد.
- الخبز و الشاي شربت
- فعل و فاعل مفعول به واو معيت مفعول معه

صرف و نحو کاربردي ۳

- عوامل نصب
- ۱- فعل ظاهر: استوي الماء و الخشبۃ
- ۲- شبه فعل: زيدٌ سائرٌ والطريقَ
- ۳- فعل مقدّر:
- الف: ما انت و زيداً (ما تكونُ و زيداً)
- ب: كيف انت و الدرسَ (كيف تكون و الدرسَ)

صرف و نحو کاربردی ۳

- شرایط مفعول معه
- ۱- مفعول معه «فضله» باشد
- ۲- قبل از «واو» جمله باشد
- ۳- واو دال بر مصاحبت باشد
- مثال: سافرتُ و زیداً

صرف و نحو کاربردي ۳

- حالت اسم بعد از «واو»
- ۱- وجوب نصب: هنگام اخلاص در معنا
- مثال: ماتَ زیدٌ و طلوعَ الفجرِ
- فعل فاعل معیت مفعول معه مضاف الیه

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۲- وجوب عطف :
- الف) قبل از واو جمله (فعلیه یا شبه فعل) نباشد:
- «كُلُّ رَجُلٍ وَ مَهْنَتُهُ»
- ب) اسم بعد از «واو» فُضْله نباشد:
- «تَخَاصَمَ زَيْدٌ وَ بَكْرٌ»

صرف و نحو کاربردي ۳

- (ج) واو بر مصاحبت دلالت نکند:
- «جاء الأستاذ و الطالب بعده او قبله»

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۳- ترجیح نصب
- عطف ضمیر متصل بدون فاصل.
- اسرعتُ و زیداً
- مفعول معه. فعل و فاعل معیت
- عطف زید بر ضمیر متصل بدون فاصل مناسب نیست.

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۴- ترجیح عطف
- هنگامیکه عطف مناسب و جایز باشد.
- نکته: «اشتراک در عامل برتر از عدم اشتراک»
- مثال:
- - جاء محمدٌ و عليٌّ (علیاً).
- - كنتُ انا و زيدٌ (زیداً) اخوین.

صرف و نحو کاربردي ۳

- الدرس الثانی عشر
- الاضافه

صرف و نحو کاربردي ۳

- اضافه
- تعريف :
- نسبت اسمي به اسمي ديگر با كاستن تنوين يا جانشين آن از اسم اول.
- مثال:
- هذا غلامٌ زيدٍ
- تَبَّتْ يدا ابي لهبٍ .

صرف و نحو کاربردي ۳

- اضافه حرفيه در معاني :
- مِنْ، فِي، اللام
- هذا خاتم فضّه (۱) مِنْ:
- اي
- خاتم من فضّه

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۲- «في»
- صيَامُ النَّهَارِ اي صيَامُ فِي النَّهَارِ
- ۳- «اللام»
- الف) ملكيت: هذا كتابُ زيدٍ اي هذا كتابُ لزيدٍ
- ب) اختصاص: لجامُ الفرسِ اي لجامُ للفرسِ

صرف و نحو کاربردي ۳

- انواع اضافه:
- ۱- اضافه معنوي (محض)
- مضاف صفت و عامل در مضاف اليه نباشد
- ۲- اضافه لفظي (غير محض)
- مضاف صفت و عامل در مضاف اليه باشد

صرف و نحو کاربردي ۳

- ثمره اضافه معنوي :

- ۱- کسب تعريف :

-

علي

کتاب

-

مضاف اليه معرفه

مضاف

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۲- کسب تخصیص :

- ذهب . خاتم

- مضاف الیه نکره مضاف

صرف و نحو کاربردي ۳

- اضافه لفظي :
- - مضاف کسب تعريف و تخصيص نمي کند.
- - تنوين مضاف حذف مي شود.
- - مضاف نکره باقي مي ماند.

صرف و نحو کاربردی ۳

- مثال برای اضافه لفظی :
- عَلِيٌّ ضَارِبٌ زَيْدٍ
- ضاربٌ: صفت (اسم فاعل)، عامل
- زَيْدٌ: مضاف اليه، معمول (عَلِيٌّ ضَارِبٌ زَيْدًا)

صرف و نحو کاربردي ۳

- چرا اضافه لفظي مفيد تعريف نيست؟
- ۱- صفت نكره : هدياً بالغ الكعبه.
- ۲- پذيرش رُبَّ : رُبَّ راجينا.
- ۳- وقوع حال : جاء زيدٌ رافعَ راسِه.

صرف و نحو کاربردي ۳

- مضاف و (ال)
- «ال» بر اضافه معنوي وارد نمي‌شود.
- غلامُ زيدٍ
- اضافه لفظي در ۴ مورد مجاز به پذيرش «ال» است.
- هذان الضارب با زيدٍ.

صرف و نحو کاربردی ۳

- اسماء و اضافه به آنها
- اغلب اسامی امکان مضاف شدن را داشته و به انواعی منقسم می شوند. مانند : کتابُ علیّ
- ۲. بعضی از اسم ها امکان پذیرش مضاف الیه را ندارند مانند: ضمائر، موصول جز ایّ ، اسم اشاره، و...

صرف و نحو کاربردي ۳

- اسمائی کہ اضافہ را می پذیرند :
- واجب الاضافه الى المفرد
- واجب الاضافه الى الجمل
- حذف المضاف اليه
- المضاف الى ياء المتكلم

صرف و نحو کاربردی ۳

- واجب الاضافه الى المفرد:
- امکان قطع حالت اضافه وجود دارد.
- ملازم اضافه لفظی هستند، به ۳ نوع تقسیم می شوند.
- توضیح حالت اول:
- در واژه های کل، بعض، ایّ امکان قطع استمرار اضافه وجود دارد مانند : كُلُّ فِی فَلَکٍ یَسْبَحُونَ

صرف و نحو کاربردی ۳

- توضیح ملازمت اضافه لفظی و دسته بندی به ۳ نوع :
- مضاف به اسم ظاهر و ضمیر : کلا ، کلتا، عند، لدی، سوی .
مثل الکتب لدی – رایت سوی زید .
- مخصوص به اسم ظاهر: اولی ، اولات ، ذی ، ذات . مانند
:اولو الامر – اولات حمل .
- مخصوص به ضمیر یا همه ضمائر یا ضمیر مخاطب مانند:
وحدک – وحدی- لَبیک - سعدیک

صرف و نحو کاربردی ۳

- واجب الاضافه الى الجمل:
- مضاف به جمله اسمیه و فعلیه مانند حیث – از .
- مانند اجلس حیث زیدِ جالس یا فكلوا منها حیث
شئتم رعداً .
- ۲. مضاف به جمله فعلیه ؛ اذا – لَمَّا ،مانند : اذا جاء نصر
الله و الفتح .

صرف و نحو کاربردی ۳

- حذف المضاف؛
- در صورت حذف مضاف، غالباً مضاف الیه جانشین آن می شود.
- مانند : واسال القریه . ای : واسال اهل القریه .

صرف و نحو کاربردی ۳

- حذف المضاف الیه ؛
- حذف مضاف الیه به سه شکل انجام می پذیرد:
- زائل شدن ملازمات مضاف اعم از اعراب یا تنوین .مانند
لیس غیر^{۲۹} .
- ۲. باقی ماندن اعراب مضاف و بازگشت تنوین آن .کلا
ضربنا له الامثال .
- ۳. ماندن اعراب مضاف و از دست دادن تنوین آن .

صرف و نحو کاربردی ۳

- المضاف الی یاء المتکلم ؛
- در هنگامه اضافه شدن اسم به یاء متکلم حرف پایانی مکسور می شود. در حرف یاء اجازه سکون و فتح وجود دارد. مانند کتابی

صرف و نحو کاربردي ۳

- الدرس الثالث عشر
- التوابع
- النعت

صرف و نحو کاربردي ۳

- النعت

صرف و نحو کاربردي ۳

- توابع
- تابع؛ اسمي است که با اسم پيش از خود در اعراب مشترك است.
- انواع توابع: نعت، تاکيد، عطف و بدل
- متبوع تابع : اجزاء تابع
- عادل^{۲۹} هذا رجل^{۲۹}

صرف و نحو کاربردي ۳

- نعت
- اسم مشتق یا موول به مشتق که مکمل متبوع است.
- انواع نعت:
- - ۱- حقيقي
 - ۲- سببي

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۱- نعت حقيقي: دال بر صفت در متبوع.
- جاء رجلٌ مؤمنٌ.
- ۲- نعت سببي دال بر صفتي در متعلق به متبوع.
- جاء رجلٌ كريمٌ ابوه.
- كريم: صفت متعلق به ابوه

صرف و نحو کاربردي ۳

- اهداف نعت
- ۱- توضيح (متبوع معرفه) : جاء زيدُ الفاضلُ.
- ۲- تخصيص (متبوع نكره) : جاء رجلٌ عالمٌ.
- بسم الله الرحمن الرحيم. : ۳- مدح
- اعوذ بالله من الشيطان الرجيم. : ۴- الذم

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۵- ترحمّ و استعطاف :
- اللهم ارحم عبدك المسكين .
- ۶- تأكيد :
- فاذا نفخ في الصور نفخة واحدة .

صرف و نحو کاربردی ۳

- رابطه نعت حقیقی با منعوت
- نعت حقیقی با منعوت خود هماهنگ است:
- - جنس - اعراب
- - تعریف و تنکیر - عدد
- مثال: المومنانِ الصابرانِ لهما اجرٌ عند الله .

صرف و نحو کاربردي ۳

- رابطه نعت سببي با منعوت
- - نعت سببي دائم مفرد است.
- - در جنس با بعد از خود هماهنگ.
- - در اعراب و تعریف و تنکیر با قبل از خود هماهنگ.
- جاء الرجلُ الفاضلُ امه

صرف و نحو کاربردي ۳

- اسم بعد از نعت سببي
- اگر نعت سببي:
- ۱- اسم فاعل یا صفت مشبّهه، اسم بعدي فاعل و مرفوع .
 - رایت رجلاً عالمه امّه
- ۲- اسم مفعول، اسم بعدي نائب فاعل و مرفوع .
 - جاء الطالبُ الممزّق کتابه .

صرف و نحو کاربردی ۳

- انواع نعت
- نعت به اعتبار لفظ به سه نوع تقسیم شده است:
- نعت مفرد؛ آنست که جمله یا شبه جمله نباشد.
- نعت جمله؛ هنگامی که نعت جمله باشد ۳ شرط دارد.
- نعت شبهه؛ جمله خواه ظرف یا جار و مجرور باشد، ۲ شرط دارد.

صرف و نحو کاربردي ۳

- توضیح انواع نعت ها :
- الف) نعت مفرد
- شرایط:
- ۱- جمله یا شبه جمله نباشد.
- ۲- مشتق وصفی باشد.
- ۳- جامد موول به مشتق باشد.
- مثال :
- - هذا رجلٌ علامَةٌ : مشتق وصفی .
- - زيدٌ رجلٌ ثقةٌ : جامد موول به مشتق (موثوق به) .

صرف و نحو کاربردي ۳

- (ب) نعت جمله
- شرایط:
- ۱- منوعات نکره.
- ۲- جمله داراي ضمير ارتباطي.
- ۳- جمله نعت ، خبري باشد.
- مثال :
- - رايثُ رجلاً يُصلِّي.

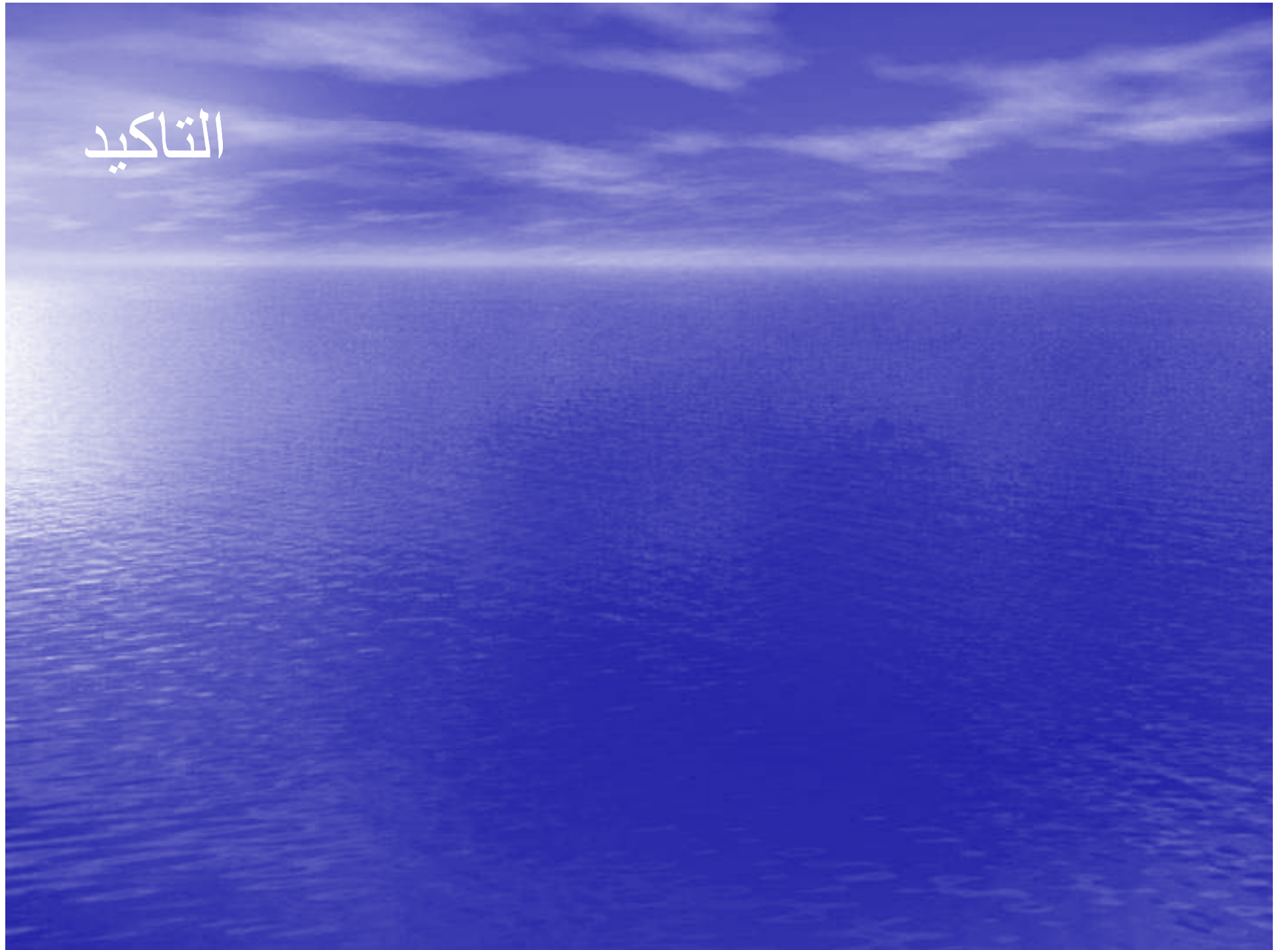
صرف و نحو کاربردي ۳

- ج (نعت شبه جمله
- شرایط:
- ۱- منوعات نکره.
- ۲- شبه جمله معنای تام داشته باشد.
- مثال:
- - رجلٌ عند البابِ ينتظرُكَ

صرف و نحو کاربردي ۳

- درس الرابع عشر
- التوكيد

التأكيد

صرف و نحو کاربردي ۳

- تاکید
- تعریف :
- تابعي است که وظیفه تقویت معنا و تثبیت
- حکم متبوع را انجام می‌دهد.
- تاکید در اعراب از متبوع پیروی می‌کند.
- مثال:
- - «فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ».

صرف و نحو کاربردي ۳

- انواع تاکید:
- تاکید لفظی :
- العمل العمل ثم النهایه النهایه .
- تاکید معنوی :
- قرات کتاب الفقه کله .

صرف و نحو کاربردي ۳

- بررسی انواع تاکید ۱
- تاکید لفظي :
- تکرار لفظ اول با هدف تقرير، ترس از فراموشي يا نشنيدن است.
- انواع تاکید لفظی:
- اسم
- فعل
- حرف
- جمله اسمیه يا فعليه.
- مثال: الله الله في القران

صرف و نحو کاربردی ۳

- بررسی انواع تاکید ۲
- تاکید معنوي
- با هدف رفع احتمال مجاز، سهو، نسیان در کلام قبل.
- روش های تاکید معنوی با استفاده از الفاظ:
- النَّفْس
- العین
- کلا
- کلتا
- کَلَّ
- جمیع
- عامّه
- اجمع (جمعاء، اجمعون، جُمَع)
- مثال قراتُ کتابِ الفقه کَلَّه.

صرف و نحو کاربرد ۳

- دسته بندی تاکید معنوي ۱
- ۱- بر طرف کننده توهم مضاف به مؤکد:
- با دو لفظ: (النفس، العين)
- مثال:
- - جاءَ زيدٌ نفسُهُ
- - ذلكَ الاَحمقُ بعينه

صرف و نحو کاربردی ۳

- دسته بندی تاکید معنوی ۲
- ۲- بر طرف کننده توهم عدم شمول.
- با استفاده از الفاظ:
- (کلا- کلتا- کلّ- جمیع- اجمع- عامه کلا- کلتا)
- مثال:
- - الأخوانِ کِلا هما صالحان.
- - مررت بأختيّ کلتیهما .

صرف و نحو کاربردي ۳

- مثال ها در تاکید معنوی ۱ :
- (کلّ - جمیع - عامّه)
- - أُحِبُّ الْمُسْلِمِينَ كُلَّهُمْ.
- - الْمُؤْمِنُونَ جَمِيعُهُمْ أَخُوهُ.
- - سَلِّمْتُ عَلَى طُلَابِ الصَّفِّ عَامَّتِهِمْ.

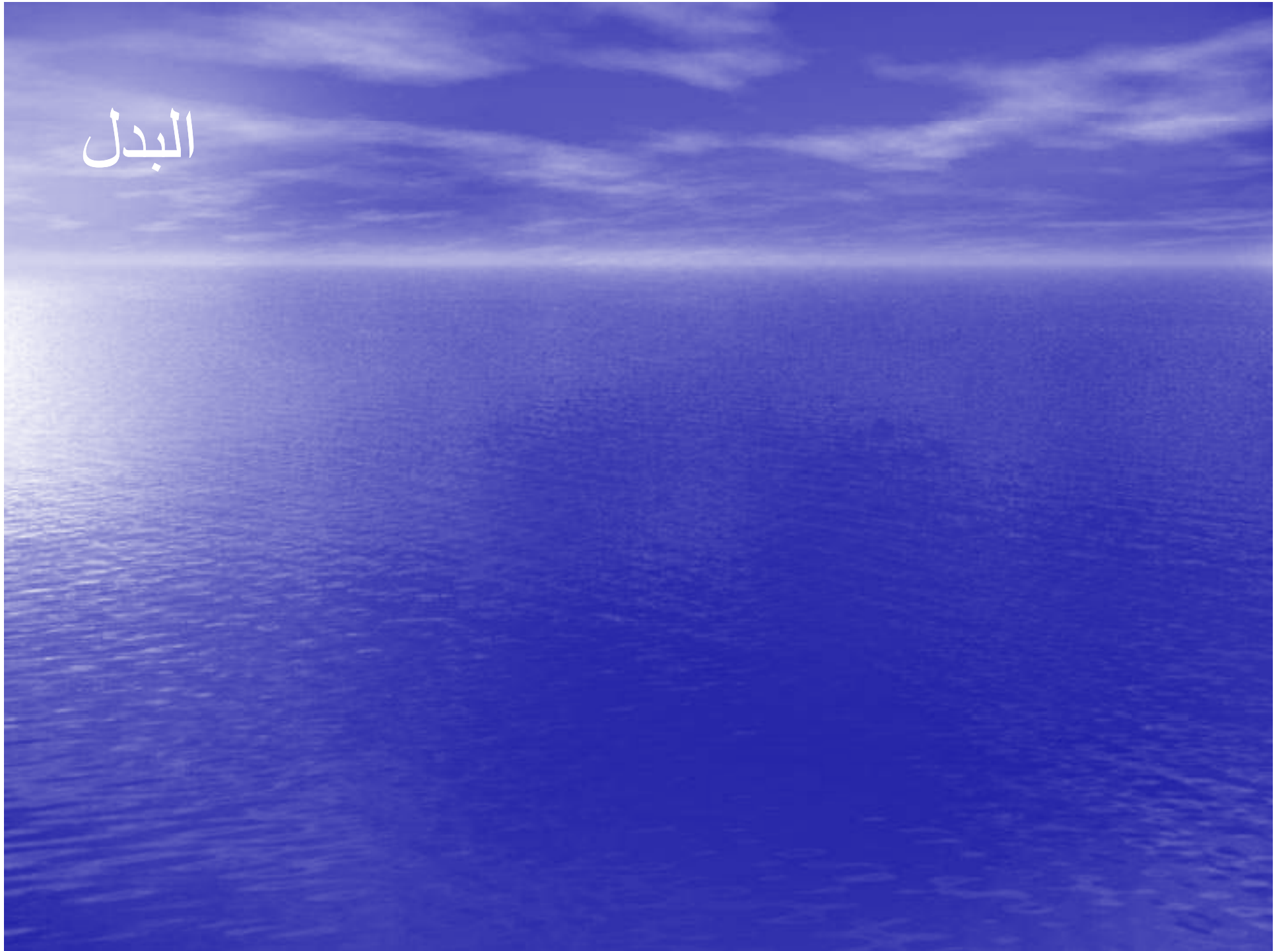
صرف و نحو کاربرد ۳

- ادامه مثال ها در تاکید معنوی ۲:
- (اجمع- جمعاء- اجمعون- جُمع)
- - قرات القرآن اجمع.
- - حفظت سوره البقره جمعاء.
- - احب المسلمين اجمعين.
- - جاءت الطالباتُ جُمع.

صرف و نحو کاربردي ۳

- الدرس الخامس عشر
- البدل

البدل

صرف و نحو کاربردي ۳

- بدل
- تعريف:
- متبوعش. بدل، تابع مقصود از حكم بدون واسطه بين آن و
- مثال:
- واضعُ النحوِ الامامُ عليٌّ (ع).
- مبدل منه بدل
- ارکان بدل:
- مبدل منه
- بدل

صرف و نحو کاربردي ۳

- انواع بدل
- - بدل کل از کل.
- - بدل بعض از کل.
- - بدل اشمال.
- - بدل مبین.

صرف و نحو کاربردي ۳

- بررسی انواع بدل ۱
- بدل کل از کل (مطابق):
- بدلي که در معنا با مبدل منه مساوي است.
- مثال:
- قال امير المؤمنين عليّ (ع)
- بدل مبدل منه

صرف و نحو کاربردي ۳

- بررسی انواع بدل ۲
- بدل بعض از کل؛
- تعریف:
- بدلي که بخشي از مبدل منه باشد، خواه کمتر، بیشتر یا برابر.
- شرط:
- بدل داراي ضمير باشد.
- مثال :
- قرأتُ القرآن ربعه ، نصفه
- مبدل منه بدل ضمير

٣ صرف و نحو کاربردي

- بررسی انواع بدل ٣
- بدل اشتمال
- تعریف:
- بدلي که دال بر صفتي از صفات مبدل منه کند يا چيزي
- که مبدل منه داراي آنست.
- شرط:
- بدل نیازمند ضمير.

•

• مثال

• علمه

•

اعجبي الاستاذ بدل ضمير

مبدل منه

صرف و نحو کاربردي ۳

- بررسی انواع بدل ۴
- بدل مبین با مبدل منه ، دارای انواعی است.
- الف) بدل الاضراب (البداء اي الظهور)
- بدلي که مبدل منه و بدل هر دو مدّ نظرند.
- مثال:
- اكلتُ خبزاً لحمًا
- مبدل منه بدل

صرف و نحو کاربردي ۳

- بررسی انواع بدل ۵
- (ب) بدل الغلط؛
- تعریف:
- بدلي که هدف متکلم فقط بدل است و نه مبدل منه.
- مثال:
- رايْتُ فرساً حماراً
- مبدل منه بدل

صرف و نحو کاربردي ۳

- بررسی انواع بدل ۶
- (ج) بدل النسيان؛
- تعریف:
- بدلي که متکلم به علت اشتباه یا فراموشي مبدل منه را گفته و بعداً با بدل آنرا اصلاح ميکند .
- مثال:
- صليت العصرَ الظهرَ
- بدل مبدل منه

صرف و نحو کاربردي ٣

- الدرس السادس عشر
- العطف

صرف و نحو کاربردي ۳

- العطف

صرف و نحو کاربردي ۳

- عطف
- انواع عطف :
- عطف بيان.
- عطف نسق.
- مثال عطف بيان:
- قال علی بن الحسین زين العابدين ع .
- متبوع تابع
- مثال عطف نسق :
- جاء علی و حسين .

صرف و نحو کاربردي ۳

- تعريف انواع عطف:
- ۱. عطف بيان:
- تابعي جامد كه متبوع خود را توضيح يا تخصيص مي دهد.
- ۲. عطف نسق:
- تابعي كه بين آن و متبوعش يكي از حروف عطف باشد.

صرف و نحو کاربرد ۳

- نکاتی در باره عطف ؛
- عطف بیان:
- تابع مشهورتر از متبوع است.
- مثال:
- قال ابوالحسن عليّ (ع).
- متبوع تابع

صرف و نحو کاربردي ۳

- مطابقت تابع و متبوع در عطف بیان
 - ۱- اعراب
 - ۲- عدد (مفرد- مثنی- جمع)
 - ۳- جنس (تذكیر و تانیث)
 - ۴- تعریف و تنکیر
- جاء العالمُ زیدُ

تابع متبوع

●

صرف و نحو کاربردي ۳

- ثمره عطف بیان
- ۱- تخصیص متبوع، متبوع نکره
- کفاره طعام مساکین
- متبوع تابع

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۲- توضیح متبوع، متبوع معرفه
- قالَ عليُّ بنُ الحسينِ زينُ العابدينِ
- تابع متبوع

صرف و نحو کاربردي ۳

- مواضع عطف بيان

- ۱- لقب بعد از اسم : قال جعفر بن محمد الصادق

متبوع تابع

- ۲- اسم بعد از کنیه : قال ابو عبدالله الحسين

متبوع تابع

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۳- موصوف بعد از صفت :
- جاء العالمُ زيدٌ
- متبوع تابع
- ۴- اسم معرفّ به (ال) بعد از اسم اشاره:
- أَكْرَمَ هَذَا الطَّالِبَ
- متبوع تابع

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۵- مفسّر پس از مفسّر
- اشتريّتُ برّاً قمحاً
- متبوع تابع

صرف و نحو کاربردي ۳

- تفاوت عطف بیان و نعت
- ۱- نعت اسم مشتق یا موصول به مشتق ، عطف بیان اسم جامد.
- ۲- نعت کاشف از صفت در متبوع، عطف بیان
- کاشف از ذات متبوع .

صرف و نحو کاربردي ۳

- عطف نسق
- تابعي که بين آن و متبوعش حرف عطف باشد.
- حروف عطف
- الواو- الفاء- ثم- حتي- ام- او- إمّا- لا- بل- لکن

صرف و نحو کاربردي ۳

- موارد عطف مجاز

- ۱- عطف اسم ظاهر بر اسم ظاهر:

جاء زيد و سعيد

- ۲- عطف ضمير بر ضمير:

انا و انت صديقان

-

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۳- عطف ضمير بر اسم ظاهر:
- جاء ني زيدُ و انت.
- ۴ - عطف اسم ظاهر بر ضمير:
- ما جاءني الا انت و زيد.

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۵- عطف بر ضمير منصوب:
- جمعنا کم و الاولينَ
- ۶- عطف بر ضمير مجرور:
- فقال لها و للارضِ

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۷- عطف فعل بر فعل:
- ان تومنوا و تتقوا .

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۸- عطف فعل بر اسم شبيه به فعل و بر عكس:
- أَوَّلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ .
- ۹- عطف جمله بر جمله:
- الهواء باردٌ و الامطارٌ كثيرةٌ.

صرف و نحو کاربردی ۳

- عطف غیر مجاز
- عطف بر ضمیر متصل مرفوع و ضمیر مستتر جایز نیست؛
- مگر
- با فاصل مانند: ضمیر منفصل:
- اذهب انت و رَبُّكَ .
- فعل فاصل معطوف

خدا نگهدار

